

Den gode vejledning

Forfatteren underviser på kurser for tutorlæger i almen praksis. Hun giver her et indblik i en kommunikationsmodel "Den retningsstyrede samtale", som vi kan bruge, når vi superviserer uddannelseslæger og andet personale.

Det første møde sætter spor: Hvilke vil du sætte? Rollen som vejleder er som oftest berigende, men til tider kan den også være udfordrende.

En vejleder balancerer rollerne som tutor, leder, kollegial sparringspartner, og som den, der kan være nødt til at bremse et forløb, der er gået skævt. Vejledning er derfor en multifacetteret disciplin, der kræver omtanke og indblik – både i sig selv og i den anden.

Denne artikel fremhæver værdien i at forberede sig mentalt og fagligt. Desuden præsenteres en samtalemodel, som tilbyder en struktur til vejledningssamtalen.

Godt begyndt er halvt fuldt

Den gode vejledning starter med god forberedelse – både i forhold til den konkrete vejledningsopgave, men også til selve rollen som vejleder.

De vanskelige samtaler er udfordrende for de fleste vejledere. Hvis det griber rigtigt an og forberedes godt, kan en

OVERVEJELSER SOM VEJLEDER

Hvad forventer jeg af vejledte?

F.eks. at personen kommer til tiden, forbereder sig, tager ansvar for egen læring. Dette kommunikeres tydeligt til den vejledte i starten af forløbet.

Hvad forventer jeg af mig selv?

F.eks. at være støttende, ærlig og ambitiøs på den vejledtes vegne.

Hvordan vil jeg praktisere dette?

Hvor tilgængelig vil jeg være? Og hvordan?

Hvad kan tricke mig?

F.eks. ansvarsfralæggelse, ekstrem grundighed, opgivelse, usikkerhed, arrogance. Det er relevant at kende egne triggere, da det kan få betydning for relationen til den vejledte.

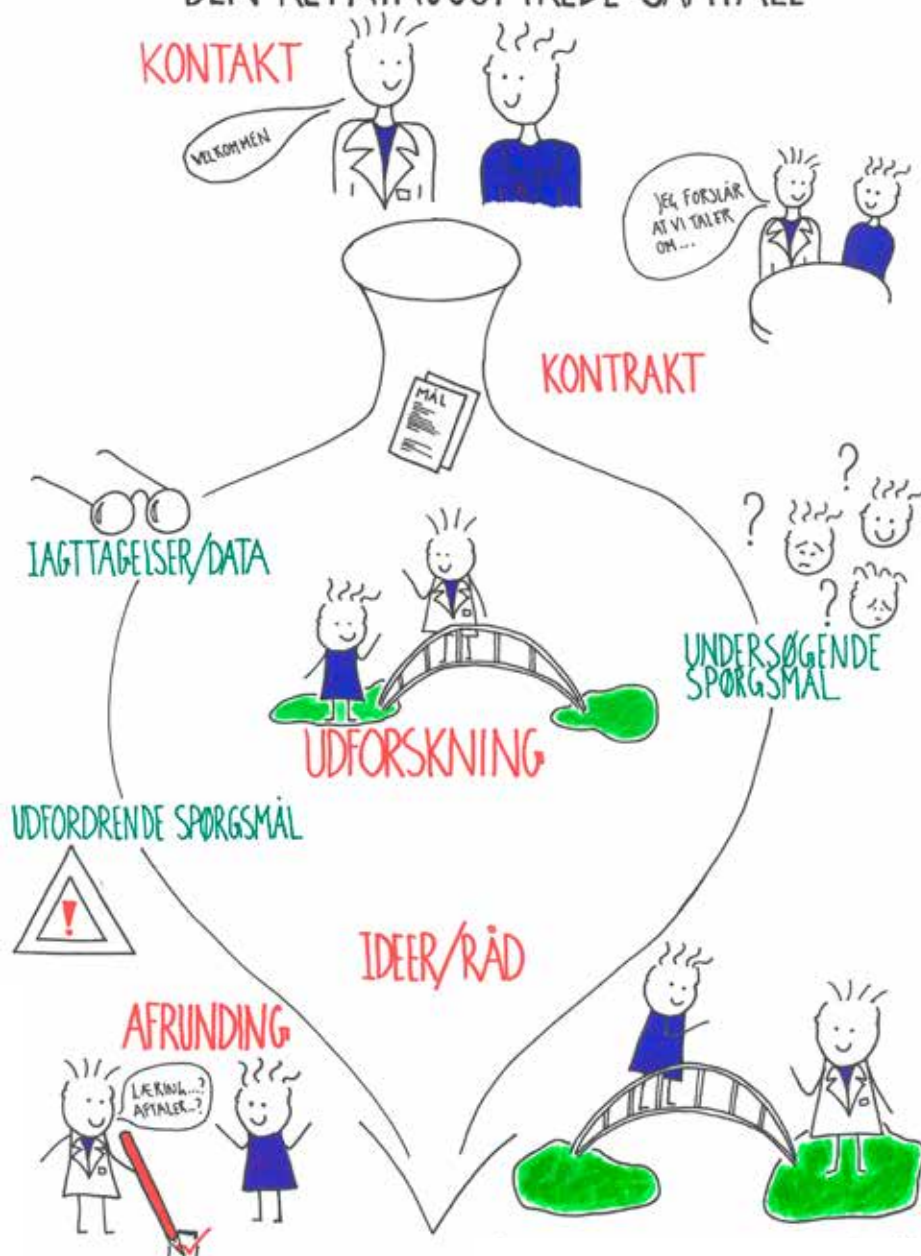
Hvad er min nærmeste zone for udvikling?

F.eks. ikke at overtage, blive for ivrig, give hurtige svar, konfliktskyhed.

Hvilke strategier benytter jeg, når jeg bliver trængt?

Kend dine signaler! F.eks. snakker som et vandfald, klapper i som en østers og spreder dårlig stemning med fornærmelse, bliver irriteret, vred, nedgørende.

DEN RETNINGSSTYREDE SAMTALE

© CKU - Cand.Psych. Pia Kielberg & Cand.Psych. Karina D. Nørby.

vanskelig samtale samtidig være en udbytterig samtale.

Den retningsstyrede samtale

I en travl hverdag er det fristende at give et hurtigt afklarende svar eller råd. Men hermed fratages den vejledte egen refleksion og værdifuld læring. For at undgå det kan vejledningen med fordel struktureres med ud-

gangspunkt i "den retningsstyrede samtale", som er en faseinddelt kommunikationsmodel, der hjælper vejleder til at stille de rigtige spørgsmål på det rigtige tidspunkt. Hermed banes vej for en konstruktiv samtale, som ikke er dømmende, men udfoldende og udfordrende, og hvor vejledtes egne refleksioner er i fokus. Samtidig er der plads til, at vejleder kan

komme på banen med råd og idéer til fremadrettede handlinger.

I det følgende gennemgås modellens faser.

Etablering af kontakt og kontrakt

De første faser har fokus på etablering af et trygt, respektfuldt og støttende rum.

Her drøftes: Hvad skal samtalen omhandle? Hvad er formålet? Hvad er det forventede udfald? Når dette er tydeligt for begge, er det tid til at udforske.

Udforskning

Som udgangspunkt vejleder, der går på opdagelse på den vejledtes ø for at undersøge den vejledtes perspektiv, bevæggrunde og faglige overvejelser bag handlinger og beslutninger. Vejlederen bør betragte sig selv som en turist i et fremmed land, hvor undren og åbenhed baner vej for oprigtige nysgerrige spørgsmål med ønske om at blive klogere på det ukendte. Her ved vil den vejledte føle sig set, mødt og hørt, hvilket fremmer evnen til selv at lytte.

Man lytter bedst, når man selv bliver hørt.

Udforskningen kan med fordel tage udgangspunkt i en til to konkrete hændelser, der eksemplificerer problematikken. Indledningsvist sættes fokus på fakta(data) - altså hvad hver især har iagttaget i situationen.

Først afdækkes vejledtes iagttagelser: Hvad lagde du mærke til? Hvad hørte du, der blev sagt? Hvad valgte du at gøre?

Herefter supplerer vejleder med sine iagttagelser: Jeg lagde mærke til... Jeg hørte... Hermed opnås et tydeligt billede af situationen, som hver især oplevede den, og eventuelle perspektivforskelle træder frem, hvilket gør uoverensstemmelser lettere at adressere.

Når fundamentet er på plads, kan der stilles undersøgende og udfordrende spørgsmål.

Undersøgende spørgsmål har til formål at øge vejledtes refleksion over egen praksis, fordybe sig i handlinger og reaktioner og forstå det skete på en mere nuanceret måde: Hvilke overvejelser havde du? Hvad håbede du, der ville ske? Hvad faldt dig let? Svært? Hvorfor? Hvordan reagerede du – og hvorfor?

Udfordrende spørgsmål har til formål at udvide vejledtes perspektiv og skabe ny viden: Hvad kunne du ellers have gjort? Hvordan tror du, at x havde det (eller tænkte om det)?

Samtidig har vejleder mulighed for at få svar på eventuelle tvivlsspørgsmål: Jeg bliver nysgerrig på din viden om x, eftersom du...? Jeg kom i tvivl, om du havde set/hørt...?

Idéer/råd

Denne fase har til formål at skabe in-

spiration til videre handling. Først inviteres den vejledte til selv at komme med forslag: Hvad vil du gøre anderledes næste gang? Efterfølgende byder vejleder ind med konkrete råd og vejledning: Jeg kunne ønske, at du i højere/mindre grad...

Den vejledte inviteres således over på vejleders ø og får indblik i vejleders viden og erfaringer.

Afslutning: mål og handleplan

Afslutningsvist udarbejdes mål og handleplan i henhold til vejledtes nærmeste zone for udvikling, og selve samtalen evalueres.

Den gode vejleder formår at være undersøgende i forhold til den andens perspektiv og samtidig tydeliggøre sit eget. Dette er en kunst, som kan hjælpes på vej via forberedelse og en struktureret samtalemodel. //

OVERVEJELSER FOR DEN SVÆRE SAMTALE

- Hvad er dit centrale budskab?
- Hvori består problemet?
Vær specifik.
Forbered konkrete eksempler.
- Hvordan ser situationen ud fra dit perspektiv?
- Hvad skal ændres/justeres?
Og hvorfor?
- Hvordan ser situationen ud fra vejledtes perspektiv?
- Hvilke reaktioner (f.eks. modstand, opgivelse, uforståelse) forventer du fra den pågældende?
Hvordan vil du tackle det?
- Hvad bliver den største udfordring for dig i samtalen?
- Hvad kan du gøre for at forberede dig herpå?

Indkaldelse til REPRÆSENTANTSKABSMØDE i DSAM

Der indkaldes til ordinært repræsentantskabsmøde lørdag den 5. oktober 2024 kl. 9.30 til cirka 12.30 på Comwell Kolding, Skovbrynet 1, 6000 Kolding. Dagsorden findes på dsam.dk, og bilag lægges samme sted i løbet af september måned.

FORSLAG FRA MEDLEMMER

Forslag fra medlemmer sendes til formanden på dsam@dsam.dk senest den 20. september 2024.

TILMELDING TIL MØDET

Mødet er åbent for alle medlemmer, men der kræves tilmelding for deltagelse. Fristen for tilmelding er lørdag, den 5. oktober 2024 kl. 08.00. Der er mødepligt for repræsentanter.

Tilmelding foregår på dsam.nemtilmeld.dk/184/